

Riktlinjer för nationella minoriteters rättigheter

POLICY – antas av kommunfullmäktige

En policy uttrycker politikens värdegrund och förhållningssätt. Denna typ av dokument fastställs av kommunfullmäktige då de är av principiell beskaffenhet och därmed enligt kommunallagen tillhör fullmäktiges exklusiva beslutanderätt och gäller tills vidare. En policy talar om vad staden vill uppnå inom ett specifikt område som berör flera verksamheter. Policyn bör inte innehålla detaljerade ställningstagande vad gäller utförande, prioriteringar eller metoder.

STRATEGI – antas av kommunstyrelsen

Strategidokument anger konkreta åtgärder för den politiska viljeinriktningen. En strategi ska ange vem som ansvarar för att åtgärder genomförs, när de ska vara genomförda samt vilka prioriteringar som ska göras. Strategin ska gälla under en begränsad period, exempelvis under en mandatperiod och antas av kommunstyrelsen.

RIKTLINJE – antas av kommunstyrelsen

Riktlinjer säkerställer riktigt agerande och god kvalitet i stadens arbete. I riktlinjer preciseras *hur* något ska uppnås. Det kan exempelvis handla om hur verksamheterna ska arbeta för att uppnå de politiska inriktningar och mål som finns i en policy eller strategi och dessa antas av kommunstyrelsen.

ANVISNING – godkänns av förvaltningschef/chef

Anvisningar och rutiner rör sig i regel om ren verkställighet av riktlinjer eller andra styrdokument. Denna typ av dokument är förvaltningens verktyg för att verkställa politiska beslut och dokumenten är inte föremål för formella beslut i politiska organ utan upprättas efter behov av varje verksamhet/enhet i samråd med ansvarig förvaltningschef/chef.

Dokumenttyp	Giltighetstid	Beslutande organ	Beslutsdatum
Riktlinje	Tillsvidare	Kommunstyrelsen	2019-06-17
Antagen till följd av lag	Revisionsdatum	Dokumentansvarig	Uppföljning
Ja	2023	Stadsledningsförvaltningen	Årligen

Inledning

Minoritetslagstiftningen

Den svenska minoritetslagstiftningen syftar till att skydda de nationella minoriteterna, att stödja och skydda deras språk och kultur och stärka minoriteternas möjlighet till inflytande. De nationella minoritetsspråken, som är en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk.

En lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk med syfte att stärka de nationella minoriteternas rättigheter trädde ikraft 2009. I lagen finns ett antal grundläggande skyldigheter för kommuner, landsting och andra förvaltningsmyndigheter som gäller alla nationella minoriteter i hela landet. Lagen har därefter uppdaterats och den senaste förändringen trädde ikraft 1 januari 2019. Den omfattar bland annat en skyldighet för kommuner och landsting att antaga riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet.

Det finns i lagen fem definierade nationella minoriteter i Sverige: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.

Det är särskilt fokus på barns och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Minoriteterna ska därför få information om sina rättigheter och kunna påverka i frågor som berör dem specifikt genom särskilda samråd. Det innebär inte en utökad *allmän* rätt till samråd, utan handlar om de frågor där de specifikt berörs.

Minoritetslagstiftningen innebär ett förstärkt skydd för språken finska, meänkieli och samiska. Den omfattar även ett förstärkt skydd i de särskilt utsedda så kallade förvaltningsområdena. Solna stad ingår i förvaltningsområdet för finska. Här har den sverigefinska minoriteten exempelvis rätt till förskola och äldreomsorg där hela eller en väsentlig del av verksamheten är på finska.

Stadens arbete med de nationella minoriteterna

De nämnder som främst berörs av arbetet med de nationella minoriteterna är barn- och förskolenämnden, skolnämnden, kultur- och fritidsnämnden, samt omvårdnadsnämnden. Utöver detta har alla nämnder som hanterar myndighetsfrågor ett ansvar enligt minoritetslagstiftningen.

De fyra nämnderna som särskilt berörs är sedan länge vana vid att ge service till och möta behov från betydligt fler språkgrupper än de som är de nationella minoritetsspråken. Informationsmaterial finns också på flera språk, såväl i tryckt media som på solna.se. Nämndernas förvaltningar har rutiner för att arbeta med alla dessa grupper.

Staden erbjuder modersmålsundervisning för alla grupper. Elever som tillhör en nationell minoritetsgrupp behöver inga förkunskaper i språket. Detta innebär att de kan läsa språket som nybörjarspråk.

Inom ramen för att Solna är förvaltningsområde för finska erbjuds förskola på finska och det finns möjlighet till undervisning i finska. Inom ramen för äldreomsorgen har de flesta hemtjänstföretag finsktalande personal. Genom LOV kan äldreboende med finsktalande personal erbjudas. Kultur- och fritidsnämnden tillhandahåller verksamheter för alla åldrar och bibliotekstjänster.

Kommunstyrelsen samordnar de nationella minoritetsfrågorna i staden. Inom ramen för kommunstyrelsen erbjuds även särskilda insatser kopplade till det finska förvaltningsområdet. Den person som svarar för det praktiska samordningsarbetet i staden är finsktalande. Sverigefinnar kan även erbjudas särskilda kulturupplevelser och erbjuds möjlighet till särskilda samråd i frågor som särskilt berör dem.

Solna genomför uppföljningar och lämnar årliga rapporter om stadens arbete med nationella minoriteterna, vilka redovisas till Länsstyrelsen i Stockholms län.

För att få en bild av vad minoriteterna önskar att staden inriktar minoritetsarbetet på, genomför stadsledningsförvaltningen behovsundersökningar bland de nationella minoriteterna i Solna. De riktar sig dels till sverigefinnar, dels till övriga nationella minoriteter, samt specifikt till grundskolebarn i Solna som får modersmålsundervisning på minoritetsspråk.

Riktlinjer för stadens arbete med de nationella minoriteterna

Landets kommuner och landsting ska, enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter, anta mål och riktlinjer för sitt arbete med de fem nationella minoriteterna. Därutöver är Solna även finskt förvaltningsområde. Staden har sedan lång tid tillbaka arbetat med inriktningen att tillhandahålla kommunal service till såväl de nationella minoriteterna, som andra minoritetsgrupper i Solna. För just de nationella minoriteterna kan därför dessa riktlinjer sägas vara en formalisering av redan pågående arbete.

Dessa riktlinjer beskriver övergripande stadens arbete med nationella minoriteters rättigheter och fördelar ansvar mellan stadens nämnder.

Staden har inför framtagandet av de nya riktlinjerna inbjudit till och genomfört samråd med de nationella minoritetsgrupperna. Stadens förvaltningar har medverkat i framtagandet av riktlinjerna och nämnderna har haft möjlighet att yttra sig över desamma.

Riktlinjerna följer de inriktningar som lagen pekar ut som mest angelägna:

- Nationella minoriteters språk
- Nationella minoriteters rätt till förskola och äldreomsorg på sitt språk
- Nationella minoriteters kultur
- Information till nationella minoriteter
- Kompetensutveckling om nationella minoriteter inom staden
- Delaktighet och inflytande i frågor som särskilt berör nationella minoriteter
- Samordning och uppföljning

Nationella minoriteters språk

Skolnämnden ska informera barn och ungdomar i stadens skolor om rätten till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken. Nämnden ska informera föräldrarna om möjligheten till och uppmana barn och unga att nyttja möjligheten till modersmålsundervisning.

Skolnämnden ska succesivt verka för att utveckla och tillgängliggöra undervisningen, exempelvis genom utökad distansundervisning, anpassade läromedel eller andra sätt, där även samverkan med andra skolhuvudmän kan vara ett alternativ.

Skolnämnden ska vid behov förstärka tillgången av lärare i de nationella minoritetsspråken.

Kultur- och fritidsnämnden ska, i samverkan med barn- och förskolenämnden, skolnämnden och omvårdnadsnämnden, uppmuntra och ta till vara initiativ från de nationella minoriteterna om språkliga och kulturella insatser i sina verksamheter där syftet är att stärka och utveckla de nationella minoritetsspråken.

Vid rekrytering av medarbetare till samtliga nämnder som har verksamheter som direkt möter solnaborna, ska kunskaper i de nationella minoritetsspråken utgöra en särskild merit, när två kandidater i övrigt bedöms likvärdiga.

Nationella minoriteters rätt till förskola på sitt språk

Barn- och förskolenämnden svarar för att tillhandahålla förskoleverksamhet med finsktalande personal, inom ramen för att staden är förvaltningsområde för finska.

Barn- och förskolenämnden ska, genom förskolan, verka för att barn som tillhör de nationella minoriteterna på lämpligt sätt får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt minoritetsspråk.

Nationella minoriteters rätt till äldreomsorg på sitt språk

Omvårdnadsnämnden ska, när biståndsbeslut finns och den äldre vill det, svara för att tillhandahålla hemtjänst eller särskilt boende med finsktalande personal.

Omvårdnadsnämnden ska, när biståndsbeslut finns och den enskilde vill det, verka för att på lämpligt sätt kunna erbjuda insatser på de nationella minoritetsspråken.

Omvårdnadsnämnden ska vid hembesök till de som fyller 80 år respektive 90 år informera om service på minoritetsspråk med tyngdpunkt på finska.

Omvårdnadsnämnden ska arbeta för och uppmuntra föreningar/organisationer till att organisera en väntjänst på finska.

Omvårdnadsnämnder ska verka för att någon av stadens seniorträffar kan vara särskilt inriktad på aktiviteter på finska.

Nationella minoriteters kultur

Kultur- och fritidsnämnden ska informera och uppmuntra föreningar som representerar de nationella minoriteterna i Solna och uppfyller kraven för föreningsbidrag att söka stöd.

Kultur- och fritidsnämnden ska informera föreningar som representerar de nationella minoriteterna om möjligheten att boka nämndens offentliga lokaler som mötesplatser för de nationella minoriteterna.

Skolnämnden ska säkerställa att elever efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Kultur- och fritidsnämnden och omvårdnadsnämnden ska, var för sig och vid behov genom samarbete, verka för att Solnas kulturliv ska vara för alla, vilket därmed även ska spegla och inkludera de nationella minoriteterna och deras språk.

Kultur- och fritidsnämnden ska, i enlighet med biblioteksplanen, utveckla metoder och aktiviteter för att inspirera till ökad läsning och språkutveckling med särskilt fokus på förskolebarnen, även avseende de nationella minoriteterna.

Kultur- och fritidsnämnden ska, i enlighet med biblioteksplanen, verka för biblioteket som inkluderande mötesplats, för personer som talar något av de nationella minoritetsspråken.

Kultur- och fritidsnämnden ska, i enlighet med biblioteksplanen, genom att samarbeta med närliggande kommuner, verka för att bredda utbudet för de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken.

Kultur- och fritidsnämnden ska särskilt uppmärksamma Finlands självständighetsdag, genom aktiviteter för att fira dagen. Nämnden ska även informera om och uppmärksamma övriga nationella minoriteternas högtidsdagar.

Kommunstyrelsen ska uppmärksamma samtliga minoriteters högtidsdagar genom att flagga med nationella minoriteters flaggor under dessa dagar. Högtidsdagarna är: Samernas nationaldag, Sverigefinnarnas dag, Internationella Romadagen och Tornedalingarnas dag. Den judiska minoriteter saknar däremot flagga och fastställd dag. Finlands självständighetsdag uppmärksammas med att flagga med finska flaggan på Finlands självständighetsdag.

Kompetensutveckling om nationella minoriteter inom staden

Kommunstyrelsen ska stödja kompetensutvecklingsinsatser om de nationella minoriteternas rättigheter samt bistå med stöd och råd till stadens nämnder.

Stadens nämnder ska kompetensutveckla sina medarbetare om minoritetslagstiftningen, de nationella minoriteterna och de nationella minoritetsspråken. Kommunstyrelsens förvaltning svarar för att ta fram underlag till utbildningar, samt samordnar insatserna.

Berörda nämnder, med verksamheter som direkt möter solnaborna, ska vara generösa med att ge tjänstledigheter till medarbetare som avser kompetensutveckla sig i något av de nationella minoritetsspråken.

Information till nationella minoriteter

Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns information om nationella minoriteters rättigheter och grundskyddet på stadens webbplats solna.se samt att information om lagen finns tillgänglig på samtliga minoritetsspråk.

Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns information på finska om det finska förvaltningsområdet, det förstärkta skyddet och de verksamheter som bedrivs på finska på stadens webbplats solna.se.

Kommunstyrelsen tillser att det genom stadens kontaktcenter går att få service på finska.

Barn- och förskolenämnden ska ge information på svenska och finska till föräldrar om möjligheten att ansöka om finskspråkig förskola i stadens e-tjänst där man ansöker om plats till förskola och skola. Nämnden ska även på annat lämpligt sätt informera om möjligheten till finskspråkig förskoleverksamhet.

Skolnämnden ska på lämpligt sätt ge information till stadens elever, och deras föräldrar, om rätten till modersmålsundervisning på de nationella minoritetsspråken.

Omvårdnadsnämnden ska på lämpligt sätt ge information om möjligheten att få beviljade hemtjänstinsatser eller beviljat särskilt boende med finsktalande personal.

Kommunstyrelsen ska inventera stadens medarbetares kompetens i de nationella minoritetsspråken för att verka för att tillvarata språkkompetensen i organisationen.

Delaktighet och inflytande i frågor som särskilt berör nationella minoriteter

Kommunstyrelsens förvaltning ska en gång per år inbjuda till och genomföra ett gemensamt samråd med samtliga nationella minoriteter i Solna.

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för att inbjuda till särskilda samråd med sverigefinnar inom ramen för att staden är förvaltningsområde för finska. Samråden ska företrädesvis vara tematiska med fokus på kultur, förskola, skola och äldreomsorg. Berörda nämnders förvaltningar bör medverka vid samråden.

Samordning och uppföljning

Kommunstyrelsen samordnar arbetet med de nationella minoriteternas rättigheter i staden.

Kommunstyrelsen samordnar inrapporteringen av stadens insatser i arbetet med de nationella minoriteterna till den statliga myndighet som svarar för uppföljningen på nationell nivå (för närvarande Länsstyrelsen i Stockholms län).

Kommunstyrelsen följer minst en gång om året upp stadens arbete med nationella minoriteters rättigheter. Uppföljningen sker inom ramen för stadens system för uppföljning av verksamhet och ekonomi.